

Формування професійно важливих якостей у майбутніх пілотів у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки у ВНЗ

Орленко Н.А., Лукашова І.В., Черниш Л.П.
Національний авіаційний університет

Аннотация

В статье рассматривается влияние профессионально-прикладной физической подготовки на состояние человека в профессиональной деятельности. Результаты исследования показывают, что формирование важных качеств, во время занятий физического воспитания формируют способности будущих авиационных специалистов к плодотворно-профессиональной деятельности в современных условиях.

Анотація

У статті розглядається вплив професійно-прикладної фізичної підготовки на стан людини у професійній діяльності. Результати дослідження показують, що формування важливих якостей, під час занять фізичного виховання формують здібності майбутніх авіаційних фахівців до плідно-професійної діяльності в сучасних умовах.

Постановка проблеми

Фізичне виховання у вищих навчальних закладах України, складаючи органічну частину всього навчально-виховного процесу, покликано підтримувати високу працездатність студентів упродовж усіх років навчання, сприяючи успішному навчанню та ефективній професійній діяльності. При цьому важливо, щоб й майбутній фахівець був міцним тілом і духом, здатним свідомо примножувати потенціал держави, успішно самореалізовувати свої природні і набувати фізичні та духовні здібності й потенціал, активно розвивати їх.

Метою фізичного виховання майбутніх пілотів у вищих технічних навчальних закладах ВНЗ авіаційного профілю є «формування фізичної та психофізичної надійності організму до професійної діяльності, а також фізичної, духовної та професійної культури, підвищення ресурсів здоров'я як системи цінностей, що активно і довгостроково реалізуються у здоровому способі життя, а також здатності застосовувати її у соціально-професійній, фізкультурно-спортивній та професійній діяльності» [5, с. 5]. Основним принципом фізичного виховання стає принцип відповідності застосованих форм, засобів і методів підготовки з урахуванням вікових особливостей організму майбутнього пілота та загальної фізичної підготовленості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Численні дослідження, проведені соціологами, фахівцями фізичної культури, фізіології, психології і гігієни праці, доводять позитивний вплив регулярних занять фізичною культурою і спортом під час праці і відпочинку на працездатність і продуктивність праці. У тих фахівців, які регулярно займаються фізичною культурою і спортом, рівень функціональних можливостей, фізичної й емоційної стійкості, координації рухів значно вище середніх показників. Крім того, вони більш працьовиті, здатні до тривалого збереження оптимального темпу, швидкості й економічності робочих рухів.

На нашу думку, якщо заняття з фізичного виховання проводити в обсязі 4-х практичних годин і 2-х годин самостійних занять на тиждень, то майбутні пілоти у процесі фізичної підготовки отримають широке коло знань з фізичного виховання, професійно-прикладної фізичної підготовки, соціологічного, гігієнічного, медико-біологічного та методичного змісту, що робить процес занять фізичними вправами більш осмисленим і результативним. Крім того, якщо у процесі фізичної підготовки застосовуються вправи, спрямовані на формування професійних якостей, то така підготовка переходить у розряд професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП).

Наведемо думки ряду дослідників з цього виду фізичної підготовки. Так, дослідник Ю. Антошків [1] розглядає ППФП як підсистему фізичного виховання, яка забезпечує формування й удосконалення тих якостей особистості, що мають істотне значення для конкретної майбутньої діяльності. О. Зарічанський [2] стверджує, що це – спеціалізований вид фізичного виховання, що спрямований на формування і підтримку необхідного рівня фізичної підготовленості відповідно до вимог конкретного виду професійної діяльності. О. Коломієць [3] і Р. Римик [4] у своїх дослідженнях доводять, що ППФП являє собою спеціалізований вид

фізичного виховання, який здійснюється відповідно до особливостей обраної професії.

Аналіз науково-дослідних і методичних робіт цих та інших авторів показує, що найбільш повне визначення поняття *«професійно-прикладна фізична підготовка»*, на нашу думку, таке: *професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх пілотів являє собою професійно-орієнтовану складову системи фізичного виховання, яка динамічно розвивається і формує певні прикладні знання; фізичні, психічні й професійні якості, вміння і навички, що сприяють досягненню ефективної готовності майбутнього пілота до успішної професійної діяльності.*

Дане визначення ППФП, на нашу думку, відповідає виконанню соціального замовлення держави і суспільства на зміцнення здоров'я, загальнофізичної та професійно-прикладної фізичної підготовки студентів шляхом організації у ВНЗ авіаційного профілю навчальних і поза навчальних факультативних занять з обов'язковою реалізацією базового компонента, орієнтованого на оволодіння особистою фізичною культурою фахівця.

Основний зміст

Професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх пілотів як складова фізичної підготовки спрямована на формування професійних якостей, що дозволяє значно підняти прикладну дієвість фізичного виховання і підвищити якість фізичної та психофізичної підготовки фахівців. Основними факторами, від яких залежить зміст ППФП студентів різних технічних ВНЗ авіаційного профілю, є сфера майбутньої діяльності та психофізіологічні особливості діяльності льотного складу. Однак під час підготовки студентів-майбутніх пілотів система ППФП ще недостатньо широко застосовується, у зв'язку з чим фізична підготовленість випускників технічних ВНЗ не завжди відповідає вимогам, які висуває до них сучасна професійна діяльність.

Зміст фізичної підготовки майбутніх пілотів визначає низку чинників, пов'язаних з особливостями професійної діяльності, і, насамперед, вимогами

до фізичної та психічної підготовленості, що зумовлено специфікою професійної діяльності.

Спеціальна фізична підготовка, реалізується системою засобів і заходів фізичної культури, що вирішують завдань ППФП і спрямовані на формування, розвиток і вдосконалення:

- соціальних якостей особистості, властивих даній професії;
- фізичних якостей важливих для оптимальної професійної діяльності;
- рухових навичок, що сприяють успішному оволодінню професійною майстерністю.

Для того, щоб науково обґрунтувати процес формування професійних якостей у майбутніх спеціалістів засобами фізичного виховання у навчальному закладі, важливо чітко уявляти стан реальної життєдіяльності студентства, його способу життя. Яким спеціалістом стане нинішній студент – майбутній пілот залежить не лише від того, наскільки добре він вчиться, а й від уміння використовувати здорові життєві навички, від його буття взагалі. Вихованню саме цих навичок і сприяє фізичне виховання, а формування навичок, щоб вести здоровий спосіб життя у студентському віці є запорукою успішної професійної діяльності у майбутньому.

Так, формування професійно важливих якостей у майбутніх пілотів засобами фізичного виховання як фактора загальної підготовки майбутніх авіаційних фахівців, активно сприяє:

- всебічному гармонійному розвитку особистості, формуванню, вихованню, розвитку й удосконаленню багатьох позитивних і необхідних духовних й фізичних якостей;

- зміцненню здоров'я, підвищенню загальної працездатності, витривалості, вдосконалюванню регуляції біологічних механізмів, що забезпечують стійкість до виробничої діяльності у складних і мінливих умовах;

- ефективнішому загальному й спеціальному навчанню, оскільки оптимально нормована активна рухова діяльність позитивно впливає

на розумову працездатність майбутнього фахівця та підвищення його успішності.

Висновки

Таким чином, професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх пілотів як складова фізичної підготовки спрямована на формування професійних якостей, що дозволяє значно підняти прикладну дієвість фізичного виховання і підвищити якість фізичної та психофізичної підготовки фахівців. Основними факторами, від яких залежить зміст ППФП студентів різних технічних ВНЗ авіаційного профілю, є сфера майбутньої діяльності та психофізіологічні особливості діяльності льотного складу. Однак, під час підготовки студентів – майбутніх пілотів система ППФП ще недостатньо широко застосовується, у зв'язку з чим фізична підготовленість випускників технічних ВНЗ не завжди відповідає вимогам, які висуває до них сучасна професійна діяльність.

Література

1. Антошків Ю. М. Вдосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МНС України: дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Антошків Юрій Михайлович. – Львів, 2006. – 164 с.
2. Зарічанський О. А. Педагогічні умови професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів ВНЗ освіти I–II рівня акредитації МВС України: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Зарічанський Олег Анатолійович. – Тернопіль, 2002. – 165 с.
3. Коломієць О. Б. Педагогічне забезпечення культурологічної складової у підготовці студентів вищих технічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Коломієць Олена Борисівна. – К., 2004. – 177 с.
4. Римик Р. В. Професійно-прикладна фізична підготовка учнів професійно-технічних училищ за профілем радіотехніка: дис. ... фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / Римик Роман Васильович. – Львів, 2006. – 204 с.

5. Руководство по физической подготовке летного состава авиапредприятий и курсантов летных училищ гражданской авиации (РФП ЛС ГА–83). – М.: Воздушный транспорт, 1983. – 151 с.

Авторська довідка

Орленко Наталія Анатоліївна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри спортивної підготовки
Національний авіаційний університет
м. Київ, вул. Ніжинська 12, кімн. 109.
тел. моб. 8-067-740-17-66, 8-063-176-51-32
natali7727@ukr.net

Лукашова Інна Володимирівна
старший викладач кафедри спортивної підготовки
Національний авіаційний університет
тел. моб. 096-330-89-19

Черниш Людмила Петрівна
викладач кафедри спортивної підготовки
Національний авіаційний університет
тел. моб. 097-691-61-10